

כסוי הדם פרק ששי חולין

פד.

עין משפט נר מצוה

א מני פ"ה מהלכות
ערכין הלכה יב:
ב ח מני פ"ד מהל'
שמיטה הלכה ז:
ג א מני פ"ד מהלכות
מקואות ה' ב סג
עשין רמח טו"ש"ע י"ד סי'
רא סוף פ':
ד מני פ"ד מהלכות
שמיטה הלכה ב סג
לאון סד טו"ש"ע י"ד סי'
כח סוף פ':
ה א מני פ"ה מהל'
דעות הלכה י:

מוסף רש"י

העמדה והערכה.
שמעור על תולה
ועריכה הספן כלמני
(ויקרא כ) והעמיד את
ההמה לפני הספן והעריך
הספן וגי' (שבועות יא).
רבי היא. הוא אמרה
למתי וגסי מילמה חלא
כמד מנה ומלא כמד מנה
(ד"ה א).

שיטה מקובצת

אן נצוין ועומדין כגון
אווים והרגולים מנין
ת"ל: בן יושפת קדיה בכל
יום ואינן אימת: א' בהני
הני טעמי דשחיטה שאינה
ראויה: ב' וחמדי העולם
היה מתונה והולך:
ג' כגון אנו א"א אם אין
לנו הפרטה מצות עלינו:
ד' ואפי' לא יפדס לבסוף
היא שחיטה ראויה כמו
שחיטת קדשים: ו' אבל
בדרוש אמר אורח יום
ארשון כולו אווים
והרגולים יום שני וכו':

רבינו גרשום

ר"מ שחיטה שאינה ראויה
שמה שחיטה ואפי' דלא
פרקיה ליבעי כסוי סבר
לה כר"ש דאמר שחיטה
שאינה ראויה לאו שמה
שחיטה: ואי בעי תימא
אויצא כר"ש ואי פריכין אי
כר"ש הא מצי למפרקיה
ליפרקיה וליכסיה: שאני
הכא דאמר קרא ושפך
וכסה כו'. אפי' בקדשי
מזבח אין נוהג למה אן
(נוהג) מטעם זה מי שאינו
מחוסר אלא שפיכה:
אויצא תורים ובני יונה
שיש במינן קרושין. כלומר
החלקה בה כו'. כלומר
דכל חיות חייבות בכסוי
אף כל עופות חייבות
בכסוי והוה דחולין: ק"ל
חיה בכלל בהמה לסימנין.
כלומר בהמה כתיבי כל
מפרסת פרסה ושושעת
שסע שתי פרסות מעלת
גרה בבהמה: אלא מעתה
טיבילו בו כו'. כלומר
השתא דאיתקש למים
טיבילו בו: אימא חד
למעוטי וחולין כו'. כלומר
דשאר משקין אבל דם
לא הלוא מעוטי כתיבי
חד למעוטי וחולין דשאר
משקין וחד למעוטי
מכונסין וחד למעוטי
דדם: אלא בהזמנה הזאת.
שיטת קודם שאיכל: מי
שיש לו מנה יקח לפסו
כו'. לפסו לשון אילפסו:
ומהו מנה ליטרא וחיצי
אונקיא. מאה זוזי וזוזי
זה משקל זהוב: (והגן
מאימת) ציריכין אנו לחושי
לדברי וקן. כלומר לדברי
כלומר ממה שתגזו מכבשין:
יקח קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ולפרקינהו וליכסינהו. והדר ליכסייה לדם: **צעין העמדה והערכה.** אין פודין את הקדשים לאחר מימה מפני שכתוב בהן (ויקרא כ) והעמיד את (והעריך) אותה הכהן ולאחר מימה מוקמת למתנין דתלת לה דבני מרי טעמי א שחיטה שאינה ראויה לאו שחיטה היא וצעין העמדה והערכה: **אי כר"מ דאמר.** צפ"צ דתמורה (דף לב: ע"ש): **הכל היו בכלל העמדה והערכה.** אחד קדשי מזבח שנפל בהם מום ואחד קדשי זדק הבית: **האמר.** צמתני' (לקמן דף פה). השוטט ונמלאת טריפה חייב לכסות אלמלא שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה: ר"ש סבירא ליה התם קדשי מזבח (ב) בכלל העמדה והערכה קדשי זדק הבית לא היו: **היא.** מתנין רבי סתמה לפי דעתו וסבי מילתיה כי הני מרי תנאי נחדא כמר שראה דכריו של זה ושל זה זוו: **והספא דאפיס לפני.** דרשין כה"ג: **אפילו תימא בקדשי מזבח.** ודקאמרת לוגרריה וליכסייה אמר קרא כו': **מה חיה.** סתמא חיה קדש שאינה ראויה להקריב: **אוליא סוריס וצני יונה.** מדין כסוי ואפילו הן של חולין: **הואיל ויש צמין קדש.** אלא לא גרסי: **לא חלקס זה.** דכולן חייבות בכסוי דהא אין זה קדושה: **אף עופוס לא מחלוק בהם.** לומר מין זה חייב ומין זה פטור ומיהו חולין צעין כחיה: (ט) **לסימנין.** שאין סימני חיה מפורשת אלא צהמה כתיב (דברים יד) כל צהמה מפרקת פרסה וגו': **אימא נמי צהמה בכלל חיה לכסוי.** דהא לפינן צהמה המקשה (לעיל דף ע: ע) דאף צהמה בכלל חיה: **אלא מעשה יטיבילו זו.** כיון דמיס אקרי: **אך מעין וזור.** צפרשת שרזיס כתיב דמשמע אך מעין וזור וטרה את מי שנטמא צפרשת: **אזל דם דאקרי מוס א"ג.** דמטביילין: **וחולין.** שאר משקין שנתנו צמקוס מדרון והחולין למקוה דלילו גבי מיס ק"ל צתמורה צפ"ק (דף יב: ע) השאיצה מטהרת צריציה והמסכה אס רבו מי גשמים עד כ"א סאין ממשיך לתוכן שאובין צומילה י"ט סאין: **תלס מיעוטי.** דמיס אכולו קלי: **מעין מים.** ולא שאר משקין ואפילו וחולין: **זור מים.** ולא שאר משקין ואפילו מכונסין: **מקוה מים.** ולא דם: **אלא בהזמנה הזאת.** כאלו הוא דל שאינה מזומנת לו כלומר לא יאכל בשר תדיר שלא יעני: **מקדך.** אס יש לו צעדו יקח ואס לאו לא יקנה צשוק: **כל צקרי.** אס אין לו אלא שור אחד וצחנו: **לפסו.** לקדמותו: **לשון אילפס:** **משקל ליטרא יקח.** אזל צצר לא יאכל: דגיס היו צול צמקומס יתר מן הצצר: **ישפוס.** כשנותנין קדשה על הכירה קרי שפיתה: **ואינך אימת.** אלו האחרים שאמרו ליטרא דגיס וליטרא צצר אימת יאכלו אס לא צכל יוס: **לחוס.** ולהסתפק צמונות קלים: **אזא ממספחא צריאים.** רבי יוחנן קרי לרצ אזא: **ויטריך לצריות יתר:** אמר רב נחמן כגון אנו. רב נחמן אחר דורו של ר' יוחנן היה ותמיד העולם היה צמשתנה והולך ולא היה צריא כחותן צצמי רבי יוחנן ולפיכך הוא אומר כגון אנו יסדאפילו אין לנו הפרטה עלינו ללוות ולאכול: **כצשים לנצושך.** מקרא הוא די חלב עזים די לך בחלבם ולא תשחטם ותאכלם: **סן חיים לנערוטיך.** לזני ציתך למד דרכי חיים להסתפק צמונות קלים: **כסא**

ולפרקינהו וליכסינהו (ב) בעינן העמדה והערכה וכמאן אי כר"מ דאמר הכל היו בכלל העמדה והערכה האמר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אי כר' שמעון דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה האמר לא היו בכלל העמדה והערכה אמר רב יוסף (ב) רבי היא וגסי לה אליבא דתנאי בשחיטה שאינה ראויה סבר לה כר' שמעון בהעמדה והערכה סבר לה כר"מ ואיבעית אימא כולה ר"ש היא ושאינה הכא דאמר קרא וישפך וכסה מ' שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה פדייה וכסוי והשתא דאתית להכי אפילו תימא יקדשי מזבח מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה גרירה וכסוי מר בר רב אשי אמר אמר קרא ויהיה או עוף מה חיה אינה קדש אף עוף אינו קדש אי מה חיה שאין במינו קדש אף עוף שאין במינו קדש אוציא תורין ובני יונה שיש במינן קדש לא כחיה מה חיה לא חלקת בה אף עוף לא תחלוק בו אמר ליה יעקב מינאה לרבא קי"ל א חיה בכלל בהמה לסימנין אימא נמי בהמה בכלל חיה לכסוי אמר ליה עלוך אמר קרא ועל הארץ תשפכנו כמים מה מים לא בעי כסוי אף האי נמי לא בעי כסוי אלא מעתה יטיבילו בו אמר קרא אך מעין ובור מקוה מים יהיה מהור יהני אין מידי אהרינא לא ואימא ה"מ למעוטי שאר משקין דלא איקרו מים אבל דם דאיקרי מים ה"ג תרי מיעוטי כתיבי מעין מים ובור מים אימא אידי ואידי למעוטי שאר משקין חד למעוטי וחולין וחד למעוטי מכונסין תלתא מיעוטי כתיבי מעין מים ובור מים מקוה מים ת"ר א' אשר יצוד אין לי אלא אשר יצוד ג' נצודין ועומדין מאליהן מנין כגון אווזין ותרגולים ית"ל ציד מ"מ א"כ מה ת"ל אשר יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת ת"ר (ב) כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך ה'למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון יבול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל וזבחת מבקדך ומצאנך יבול יזבח כל בקרו ויאכל כל צאנו ויאכל ת"ל מבקדך ולא כל בקדך מצאנך ולא כל צאנך מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה ימי שיש לו מנה יקח לפסו ליטרא דגים חמשים מנה יקח לפסו ליטרא בשר מאה מנה י' ישפתו לו קדרה בכל יום ואינך אימת מערב שבת לערב שבת אמר רב צריכין אנו לחוש לדברי וקן א"ר יוחנן אבא ממשפחת בריאים הוה אבל כגון אנו מי שיש לו פרטה בתוך כיסו ריצנה לחנווני א"ר נחמן כגון אנו לוויין ואוכלין כבשים ללבושך מגו כבשים היא מלבושך ומחיר שדה עתודים לעולם ימכור אדם שדה ויקח עתודים ואל ימכור אדם עתודים ואל ימכור אדם עתודים ויקח שדה וידי חלב עזים דיו לאדם שיתפרנס מחלב גדיים וטלאים שבתוך ביתו ללחמך ללחם ביתך לחמך קודם ללחם ביתך וחיים לנערוטיך אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן תן חיים לנערוטיך מיכן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין אמר רבי יוחנן הרוצה

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא וכו' רב: מגו כבשים היא מלבושך: כלומר ממה שתגזו מכבשין: ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשרות שמפורשת את בעליהן: לחמך קודם ללחם ביתך. כלומר שלך קודם משל כל אדם:

א) ולקמן קלה. ששועט יא: כמרות לב: תמורה לב: ב) ולקמן קד. ר"ה ז: מנגילה ט: ששועט ד. ג) ולעיל נט. ע"ה. דברים פ"ה. מיר לה: ב"ק פ: ד: זכחים קטו: ד) (מוספתא ס"ג). דרשין פ"ד ה"י. (מוספתא ס"ג). ו) (מוספתא ס"ג ע"ש). ו) וימקן להיות ללפסו וכן (תמורה ט) שני פעמים דבסמך צריך להיות ללפסו וכן אימא בשאלמות וכן אימא בערוך ערך ללפס. ה) (תמורה לב: ט) כפי"א טוף ד"ה: יעקב מילאה ממלמדי יטו העלמה. ו) (נמנות ק"א). ט"ז כ"ח כמו.

תורה אור השלם
1. ואיש איש מבני ישראל וכן דבר הגר הדר בתוכם אשר יצור ציד דחה או עוף אשר יאכל וישפך את דמו וכדו' בעפר: ויקרא י"ג
2. רק דתים לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים: דברים יב טו
3. אך מעין ובור מקוה מים יקרה טהור ונגע בגבולתם ישמא:
ויקרא י"א לו
4. כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר דבר לך ואמרת אכלה בשר בשר תאדה נפש אכלל כי בכל אצות נפשך תאכל בשר:
דברים יב כא
5. כי ירחק ממך הקיפק אשר יבחר ה' אלקיך לשוט שמון שם וזבחת מקדך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך ואכלת בשקדך בכל אצות נפשך:
דברים יב כא
6. כבשים שדה עתודים: ומחיר שדה עתודים:
משלי כו כו
7. ודי חלב עזים ללחמך ללחם ביתך ותימס לנערוטיך: משלי כו כו

גליון הש"ס

גמ' מי שאינו מחוסר. כעין זה לקמן דף קלה ע"ב:

הנהגות הב"ה

(א) רש"י ד"ה ר"ש ומי מונח היו צכלל: (ב) תוס' ד"ה ולפרקינהו וכו' משום דשחיטת קדשים היא שחיטה:

רבינו גרשום

ולפרקינהו וליכסינהו כלומר ולפרקינהו לחולין וליכסינהו העמדה והערכה. כלומר והעמיד והעריך (כתיבן) והא לא אפשר דכבר נשחט: אי כר"מ דאמר הכל היו בכלל העמדה והערכה כו'. כלומר בקרא לא חזוין והעמיד והעריך אלא (ב) בבהמה טמאה ועכשיו אי ר"מ היא דאמר הכל היו בכלל העמדה והערכה והוא אינו יכול להעמיד ולהעריך הא אמר דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ואפי' דלא פרקיה ליבעי כסוי אי כר"ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ולא בעי כסוי ולפיכך אינו נוהג בקדשים לדבריו ולפרקינהו וליכסייה לדבריו לא בעי העמדה והערכה: אמר רב יוסף רבי היא וגסי לה אליבא דתנאי. כלומר מה דאמר דאינו נוהג במקדשין מוקמינן לה בקדשי ברק הבית ורבי היא וגסי לה אליבא דתנאי בהעמדה והערכה סבר לה כר"מ דבעי העמדה והערכה ואי אמרת אי סבר לה כר"מ הא סבר

אמר ר' יוחנן קרי לרצ אזא: ויטריך לצריות יתר: אמר רב נחמן כגון אנו. רב נחמן אחר דורו של ר' יוחנן היה ותמיד העולם היה צמשתנה והולך ולא היה צריא כחותן צצמי רבי יוחנן ולפיכך הוא אומר כגון אנו יסדאפילו אין לנו הפרטה עלינו ללוות ולאכול: כצשים לנצושך. מקרא הוא די חלב עזים די לך בחלבם ולא תשחטם ותאכלם: סן חיים לנערוטיך. לזני ציתך למד דרכי חיים להסתפק צמונות קלים: כסא

(א) ע"י צתמורה ל"ג נלדיה קר אף קלה דואס כל צהמה טמאה וגו' דכתיב ביה והעמיד ויעריך לאו דוקא צהמה טמאה משם אלא ר"ל דלחיה ראויה לקרין רק פליגי ר"ש ורבנן אי מיירי בקדושת כה"כ או דמיירי בקדשי מזבח שהמנו וכן דברי רבינו ז"ע.

כסוי הדם פרק ששי חולין

יב א מיי פיה מהלך
דעות הלכה יי
יג ב מיי פיי"ד מהלכות
שמיטה הל' ד סגנ
עשין סד טוש"ע י"ד סי'
כח סעף טו:

תורה אור השלם

1. ואהבך וברכך והברך
וירך פרי בטןך ויפרי
אדמתך דגנך ותישרשך
ויצחקך שגך אלקיך
ועשתרת צאנך על
האדמה אשר נשבע
לאבותיך לתת לך:
דברים ז יג
2. טוב איש חונן ומקלה
יכלכל דבריו במשפט:
תהלים קיב ה

רבינו גרשום

א"ר יוחנן כסא דחרשין
כו. בשביל הלבט דר'
יוחנן מביא הלכה זאת:
לא אמרן אלא דלא
שדי בהו ציביא. כלומר
בכלי מתכות נמי לא
אבדון (אלא) דלא לישיה
פושטין אלא דלא שדי
בהו תבלין: אבל שדי
בהו תבלין. לית לן בה:
ולא אמרן אלא דלא
ציץ. כלומר דלא רחמ:
ורוצה לאבדון. כלומר אינו
רוצה לאבדון ביד אלא
רוצה לאבדון כלאחר יד
ומעט מעט רוצה לאבדון:
בכיתנא רומא. רע הוא
(וכן בכ"י רומא רע הוא
ומשכר מהו: בתרוי
דנפיש פסדייהו. כלומר
ששוכר את השוורים
לחירוש ולרווע שדו ואינו
יושב עמו (וחורשו) ונאינ
חורשין וזווע לן חירשה
חורשה יפה דוה היא
פסידא דלא הור: טוב
לומר ומולה. כלומר
שטלה את ביו כשהן
קטנים שהן תלוין בו:
אי דשמא קאמר לישימה.
כלומר אי משמא דנפשה
קאמר דלא אמר משמה
דריבה לישימה לאמוריה
לשון אמורא הוא שדורש
בפניו לישימה מניה:
ואית דאמר אשמימא
קאמר. כלומר שגני קאמר
ליחבכו לשונו אמורה וזו
לשונו שאמר הדבר: אין
ספיקא דוחה יו"ט. כלומר
אם נולד בין השמשות
שמנה ימים קודם יו"ט
דלא ידעין אי יו"ט שמיני:
ואי ערב יו"ט שמיני:
כיסוי שאין ודאי דוחה
שבת כו. כדבעין לפרושי
קמן: דלמא דעבר נחשט.
כלומר מה דאמרי' שאין
דוא דוחה את השבת לאו
מוקמינן בשחט לחולה
אלא דעבר ושחט לבריא:
אף כסוי ברשות. כלומר
והיכי דמי דשחט לחולה:

הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה. וא"ת לאמרין צפרק
מקום שנהגו (פסחים דף כ:) העוסק בבהמה דקה אינו
רואה סימן צרכה ואומר ר"ת דהתם ציצו ומשום עין הרע אבל
הכל איירי צבורשין ללא שלטא זהו עינא:

בווגיתא חירותא.

וא"ת משמע
זכוכית לזנה היטה
צימי ר' יוחנן וכן צריש אין עומדין
(בבבא דף נא.) הוא דתבר זכוכית
לזנה צמתות זנו וצפ' עגלה ערופה
(סוטה דף מט:) תנא משחזר צהמ"ק
צטלה שירא פרנדא זכוכית לזנה וי"ל
ללא לגמרי צטלה אלא דלינה מצינה
כמו צומן צית המקדש וכן נריך לומר
גצי שירא פרנדא דלאמר צפרק צמה
מדליקין (שבת דף כ:) דרבינן ואצי הוו
יציני קמיה דרב נחמיה ריש גלותא
חזייה דהוה לציט מטכסא אמר ליה
רבין לציט ליינו כלך דמתן אמר ליה
אנן שירא פרנדא קרינא ליה ומיהו
ר"ת מפרש דאלכן דמתניתין קאי
דקרי ליה שירא פרנדא:

בתורי.

ר"ת גריס צמוריי פירוש
צקריס שאינם מעמיקים
המחרישה כראוי ומפסידו כל מה
שזרעו: **כסוי שאין** ודאו דוחה
שבת. להנך תרי טעמי דמפרש צפרק
קמא דצינא (דף כ: כ:) דכוי אין מכסין
דמו ציוס טוב משום דאפר כירה
דעמו לודאי ואין דעמו לספק אי נמי
משום התרת חלבו אי אפשר לציט ק"ו
זה דמה שאין ודאי דוחה שבת לא הוי
משום מוקצה דאפי' נמי מצעדו יום
אין מכסין ולא שייך נמי שם התרת
חלב כיון שהיא ודאי חיה ו' אבל (א'
טעמא דמפרש התם דצדקי נעוך
בדאי המירו ציו"ט ואע"ג דליכא
איסורא מדרבנן צופר גומא וא"י
אלא לעפרה אבל צפק לא המירו
אחי ק"ו דהכא שפיר דכיון דלא המירו
בדאי שידחה שבת כ"ש דאין ספק
דוחה יו"ט ומיהו סוגיא דצינא מוכח
דאפי' ספק נמי שרי דליכא דקך
נעוך וי"ל דצוקח ק"ו הכי כיוסו שאין
ודאו דוחה שבת אפילו הזמינו לכך
מ"מ אסרו משום טורח אינו דין שאין
ספקו דוחה יו"ט משום איסור גומא
דרבנן או משום מוקצה דאין דעמו
לספק אבל צפרק שהכינו אין לאסור
ספק ציו"ט מק"ו שצבת דאין לדמות
טורח יו"ט לצצבת וללישנא דמשום
התרת חלבו ואסר אע"ג דהכיניו
אע"ג דליכא ק"ו מ"מ יש לחוש שיטעו
הרואים ויעשו ק"ו מצצבת כיון דאין
ודאו דוחה שבת אפילו בהכינו כ"ש
ספק אין דוחה יו"ט ומדמכסיס אמת
ודאי חיה היא וימירו חלבו:
**תקיעת שופר בגבולין תוכיח
שאין ודאה דוחה שבת**

כו'. וא"ת והא טעמא (ט) דשופר צצבת משום שמה יעצרינו ארבע אמות
צרה"ר והא לא שייך ציו"ט וי"ל דשייך נמי ציו"ט דאם אשה היא זה
הטומטום אסור להוציא לצרכה דהא לא מיחייבא ואין להמיר מטעם
הואיל והותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך דהיינו דוקא
היכא דהוי צורך היום קצת אבל הכא ליכא צורך היום כלל אי נמי ה"ק
שאין ודאה דוחה שבת (ב) משום גזירה דרבנן שמה יעצרינו וספיקא
דוחה יום טוב אף על גב דליכא נמי איסורא דרבנן צתקיעה

כסא דחרשין ולא כסא דפושטין. טוב לשמות כוס של מכשפות
ולא לשמות כוס של מים פושטין שרעים הם לגוף: **ציביא**. שרשי
עצבים ומצלנין: **ציץ**. הרמיח: **מי שהניח לו איצו מעוט.**
כלומר מי שלא טרח צממון וקל צעיניו לצדו זהו איצודו: **ילצט**

כלי פשטן. שהן יקרים. ולפי דרכנו
למדנו שהעושה אלה מאצד ממון
ויזכר אדם מהס: **כיתנא רומיאה.**
יקר היה: **צמוריי**. ישכור פועלים
וימסור להן שורים שלו לחרוש והס
יכחישו השורים ויסקצו ציערות
ובכרמים והמלאכה לא תעלה לכלום
שאינן חוששין לכך: **טוב איש חונן.**
דליס ומלוה אותם וטוב המכלל
דצרוי צמשפט לפי היכולת הוא עומד
על צרכיו ולא בכל תאות לבו: **פחוס**
מהם שיש לו. פחות מכדי היכולת או
וילצט ויתכסה לפי היכולת שלא
יתצייש ויכבד אשמו יותר מלפני
היכולת: **לחולה.** שיש בו סכנה: **חייב**
לכסוף. דכיון דניתנה שבת לידחות
אלל שמיטה זו נחמית לכל מציטה של
שמיטה זו: **אישטומא קאמר.** דבר
תימה הוא אומר. לשון (לעיל דף כ:).
אשטומס כשעה חדא) אשטורדישין:
לישמטו לאמוריי. יתכו את לשנו
שאמר בה. ל"א גרסין אי דשמא
קאמר אס צצמו הוא אומר לישמטו
לאמוריה ישמטו את האמורא מלפניו
לציטו: **שודאה דוחה שבת.** דאחיא
צקל וחומר מה צרעת שדומה
עבודה ועבודה דוחה שבת מילה
דוחה אותה. כולה צמסכת שבת
(דף קכ:): **אין מפיקה דוחה**
יו"ט. כגון נולד בין השמשות דק"ל
צפ' רצי אליעזר (שבת דף קנ:). דנימול
לתשעה וחל ספק שמיני ספק תשיעי
שלו ציו"ט אינו נימול עד עשירי
דתנן [שם] נולד בין השמשות נמול
לתשעה כלומר לספק תשיעי בין
השמשות של ערב שבת נמול
לעשרה חל יו"ט להיות אחר אותה
שבת שהוא עשירי נמול לאחד
עשר משום דמילה שלא צומנה לא
דחיא דנפקא לן מהוא לצדו) הוא
ולא מכשירו לצדו ולא מילה שלא
צומנה צתקעין (ט): **כסוי שאין**
ודאו דוחה שבת. לקמיה מפרש:
בגבולין. דקיימא לן צראש השנה
(דף כט:): צצבת צמקדש היו תוקעין
אלל לא צמדניה: **וספיקה דוחה**
יו"ט. דתניא [שם]. טומטום ואנדורוגינוס
חייבים אף על פי שהוא ספק אשה
ואינה חייבת: **צריצי.** אדם גדול:
משובה. על קל וחומר דרבי יוסי:
מילה אינה צלינה אלל ציוס דיוס
כתיב צה (ויקרא יג:): **זה אחד מן**
הדברים. שהיה רצי חייא אומר שלא
היה לו שום תשובה עליהם והא דרבי

יוסי חדא מייניהו והא דאהדרו רבנן תקיעת שופר בגבוליס
תוכיח לא חשיב לה פירכא דמפרש לקמיה: **ודלמא דעבר**
ושחט. לצריא דלא ניתנה שבת לידחות קאמר דלא יכסה אלל
לחולה דניתנה שבת לידחות שרי: **דומיא דמילה.** על כרחק צחולה
קאמר דומיא דמילה דצרשות ומיזבתא היא לרב עינא: **ספק יו"ט**
וספק חול. כגון שני ימים טובים של ראש השנה שהאחד ספק:
אלל

זה מספק. [וע"ע מוספות ר"ה כט: ד"ה רדיית]:

א) צ"מ כט: ג) [שם]
א) [צ"מ ל' עג].
ד) [מוספתא צינא פ"א ה"ד].
ה) [צ"ל אמרו]. ו) [סבך
פי צערוך לשון צמורה].
ו) [דניאל ד', ח] [שמות
יג]. ט) [צ"ל שבת כד:].
י) [ועיין מוס' שבת כ:
ד"ה אן ומוס' צ"מ כט:
ד"ה צמוריי]. ט) [ועיין
מוס' צ"מ ל' וע"ע מוס'
שם עג]. ט) [ועיין רש"י,
ט) [ר"ה כט:].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כסוי וכו'
אלל להך עטמא דמפרש:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
א) רש"י ד"ה פחות
וכי מכדי היכולת. כאן
ה"ה ואח"כ מה"י וילצט
וכי שלא יתצייש. כאן
ה"ה ואח"כ מה"י ויכבד:
ב) תוס' ד"ה תקיעת
וכי משום גזירה דרבנן
שמה יעצרינו. צ"ב עי'
ד"ה שגמא חריה סי' ק"ז
דף צ"ב ע"ד ודף צ"ג
ע"א צצמות פסד"א ועי'
בגמ"א סי' תקפ"ה ס"ק
ד' ודו"ק:

לעזי רש"י

אישטורדישין. עליון.
הלם. מכוכה.

מוסף רש"י

שמעשרות את בעליהן.
ומחוקות אותם כעשרות
הלוו שזין סלטיס חוקיס
דברים כח ד. כסא
דחרשין. טע לשמות כס'
של מכשפות מוסס של
מיס פושטין. ואח"כ דחייבי
צמילי דרי יוחנן צבלטס
דךך ארן נקט הני ששמטא
(ב"מ כט:). ציביא. כל
דבר שצמנן לתוך המשקה,
או עצבים או מצולן או
עקבי צמשים קרי ציביא
(טו). ורוצה לאבדון.
לצמנו צא שלא ירגיל
אדם צק. שהעושה אלה
מצבל מהן הון רב (טו).
בכיתנא רומיאה. דמיהס
יקרין ומתכרין לללות
בצופעליס (טו). בתורי.
המנהיגים צמוריי צע"ג.
דנפיש פסדייהו. שרוב
עבודת קרקעות שלהן
צמוריי היתה, אף מרישת
הכרמים וצריחם מנהיגים
כלי המחרישה צעלה בין
שורות הכרס עם הצולרים
ומתן סס העצבים. לפיכך
יש הפסד גדול. שאין דרך
הפועלים לחום על הכרס
ועל השורים ומנהיגים
אותן על הגפנים ועל
הנטיעות והס מתקלקלן
השורין נספין ומשצבים
(טו).

כסוי הדם פרק ששי חולין

פה.

עין משפט נר מצוה

יד א מ"י פ"ג מלכות
מעשה קצנות הל' ח
סג ע"ג קפ"ג:
פ"ג ב ג ד מ"י פ"ד מהל'
שמיטה הל' י סג
ע"ג סד טו"ש"ע י"ד ט'
כח סע"ג פ':
פ"ה מ"י פ"ד ט"ז שס הלכה
ה':
י"ו מ"י פ"ד ט"ז שס הל' י:

גזיון הש"ס

גמ' גמר שפיכה שפיכה.
ע"ג לעיל דף ח ע"ג
מוס' ד"ה גשפיה:
שם למעו"ב ע"ג פמא.
ע"י מוס' ר"ד קדושין
דף טו ע"ג ד"ה המקדש
בעלגה:

שיטה מקובצת

אבל איכא דרמי ליה
מדרמי ליה. ג"ב ע"י
תוס' הקהות דף ד' ע"א:
מ"ג הקשה ה"ר אליעזר
ג"ב ע"י תוס'
בכורות ט' ע"ב:

רבינו גרשום

ור' יוס' לטעמיה דאמר
דואי אשה נמי תקעה כו'.
כלומר ר' יוס' דמיית
מק"ו ממילה שאין מסכין
דס כור ביר"ט הוא אויל
לטעמיה דלא מצי למימר
תקיעת שופר בבבולין
יכית שאין דואה דוחה
שבת וספיקא דוחה י"ט
ה"ג נימא לענין כור שיהא
ספיקו דוחה י"ט. דהבא
לענין ספק איש ספק אשה
ידן הוא שיהא ספק דוחה
י"ט דודאי אשה נמי
תקעה: שכן דוחה שבת
במקדש. גר"ט: ראה רבי
דבריו של ר"מ באותו
ואת בנו ושנאו בלשון
חכמים. כלומר השוחט
ונמצאת טרפה השוחט
פחת חטאת כו'. ר"ש
פטר והכמים מחייבין
א' דהוה ר"מ דבריו של
ר"ש בכסוי הדם ר"מ
מחייב חכמים פוטרין:
מה התם שחטיטה שאינה
ראויה שמה שחטיטה.
כלומר שחוטין חוץ שחטיטה
שאינה ראויה היא וקרי
ליה שחטיטה: גמר מטבוח
טבח והכין מה להלן
שחטיטה ראויה דאמרין
בחולין צ"א מאי טבח
פרע להן בית השחיטה:
ור"ש אשר יאכל כתוב.
כלומר היכא מחייב בכסוי
בשחיטה שראויה לאכילה
דכתוב אשר יאכל:

א' ז"ל וראה דבריו של ר"ש
בכסוי הדם ומי נמתי' ר"מ
וכו'.

מה למירה שבן אינה נוהגת בלידות כבימים. ואם תאמר כיון שאין הפירכה מעין ק"ו שגלו דחיייה נשים הפירכה בתוך הק"ו כמו צכילד הרגל (ב"ק דף כד:) דבעי למילף שיהא קרן ברשות הניזק משלם נזק שלם משן ורגל ולא פרכינן מה לשן ורגל שכן הניזק מנאי משום שאין הפירכה מעין ק"ו והוא מתשלומין וי"ל דהתם סברא בעלמא היא אבל חומרא וקולא דכתביבא כמו שאינה נוהגת בלילות כבימים דהכא פרכינן אע"ג דלא הו מעין ק"ו וכן צפרק קמא דזבחים (דף י.) דיליף שוחט ע"מ לזרוק שלא לשמו פסול מק"ו דשוחט על מנת לזרוק חוץ לזמנו ופרכינן מה לחוץ לזמנו שכן בכרת:

נשים סומכות רשות. היינו צאקפויי ידא כדאמר צאין דורשין (תגינה דף טו:) אבל בכל כמה מודה רבי יוס' דאסור ומימי הכא כי היכי דשרי רבי יוס' לקמוך לנשים צאקפויי ידא אע"ג דגראה כעבודה בקדשים ה"ג תקיעה דליכא אלא איסורא דרענן שרי רבי יוס' בנשים: **דנין שחיטה משחיטה ואין דנין שחיטה מטיבחה.** הקשה הר"ר נתן דגזי תשלומי ד' וה' (ב"ק דף ע"ג.) מחייבי רענן בשחיטה שאינה ראויה כגון שחט צבצת או לעבודת כוכבים צבוצת ע"י אחר וצשוחט ונמאלת טרפה והתם הוה ליה למילף טביחה מטביחה דטובחא כמיז וי"ל דהתם דנין טביחה בעצירה משחיטה לעצירה ואין דנין טביחה בעצירה מטביחה דהיתר והכא אינטרין למימר דנין שחיטה משחיטה אפי"ן אם נמאלת הראשונה טרפה דהו שחיטת שהיא אצל אס נמאלת השניה טרפה שהיא שחיטת עצירה לא היה לרץ לטעמא דשחיטה משחיטה א"ר י"ל דנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני ולא מטבוח טבח והכין שלא נאמר בסיני ואע"ג דהו טביחה מטביחה והכא נמי לשנויי הכי אלא דבלאו הכי משני ספיר א' ואל"ת דבריש פ"ג דיבמות (דף פ') אמרינן דנין אחיס מאלים ואין דנין אחיס מאלים אע"ג דאחיס דבני יעקב לא נאמר בסיני וי"ל דכיון דילפינן הכא דשמה שחיטה תו אית לן למימר בכל דוכתי דשמה שחיטה וליכא למימר דלדרכה ילף טביחה מטביחה התם דלא שמה שחיטה וכן נאמר בכל דוכתי דהא כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אית לן למימר דנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני אצל אי

אלא ספק איש ודוחה יוס טוב גמור: ור' יוס' דלא חשיבא ליה הא פירכה משום דאזיל לטעמיה דאמר אפילו אשה ודאית תקעה ואע"ג דלא מחייבא אכל בכסוי דאילו ידעינן דזהמה היא צו"ט אסור לכסות כוי מספק לא מחללין עליה יו"ט: **סומכות ראות.**

אלא ספק איש ספק אשה ורבי יוס' לטעמיה דאמר אשה ודאית נמו תקעה (ד' דתניא "בני ישראל סומכין ולא בנות ישראל סומכות רבי יוס' ורבי שמעון אומרים נשים סומכות רשות אמר רבינא ולמאי דקאמרי רבנן נמי אית ליה פירכא מה לתקוע וטומטום דספק הוא דוחה אית ליה פירכה לתשובה שלהם: **מה לקיעה שופר שן ודאה דוחה שנה במקדש.** לפיכך ספיקה דוחה יוס טוב בגבולין: **תאמר בכסוי.** שאין ולאו דוחה שנת כלל: **הא בשאר ליני נהגא.** בתמיה: **מתני' חיה ועוף הנסקלין.** כגון שנרצבו ונגמר דין ושחטין: **וחכמים פוטרין.** דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה ואע"ג דבכסוי שפיכה כתיבא אפילו הכי אשר יאכל כתיב. וטעמיה דרבי מאיר מפרש בגמרא: **גמ' ראה רבי דבריו של רבי מאיר באותו וואס בנו.** דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה לחייבו: **ושנאה בלשון חכמים.** כדמתן דהא: **דעל דף פ"א:** רבי שמעון פוטר וטכמים מחייבין ובכסוי תנן ר' מאיר מנייב וטכמים פוטרין. ולקמיה מפרש ואזיל מאי שנה דראה אלו כאן ואלו כאן: **מה להטן שחיטה ראויה.** כדכתיב (בראשית מג) כי אתי יאכלו: **ושב הכהן וצא הכהן.** נגגייה בתים כתיב וילפינן מינה גזירה שוה בתורת כהנים (נאמר ושב הכהן וצא הכהן וצא הכהן מה שצב חולן וקולו וטח וטמן לו שצבע אף ציאה כו' וכבר פירשתי יפה בעירובין (ב' צכילד מערבין) (דף נ"א): **שחוטין חוץ כתיב (ויקרא פ') דם שפך:** לא

לאו דילפינן הכא שחיטה משחיטה הוה ילפינן צארבעה ותמשה (ב"ק דף ע"ג.) טביחה מטביחה אע"ג דלא נאמר בסיני כדאיתא נמי ביבמות ואל"ת ור"מ למה ליה למילף משחוטין חוץ נילף מגופיה דלוחו ואת בנו נוהג בקדשים אע"ג דלאו שחיטה ראויה היא דהא הו מחוסר זמן וי"ל דניחא ליה למילף משחוטין חוץ משום דמגופיה איכא למידחי דלא אסר רחמנא אותו ואת בנו בקדשים אלא כשראשון קדשים ואת חולין דשחיטה ראויה היא: **ואין דנין חולין בקדשים.** ומ"מ בקדשים נמי פטר בשחיטה שאינה ראויה (ט' משום דיעקר קרא דלוחו ואת בנו בחולין כתיב ותימה דצפרק תמיד נחשט (פסחים דף סג.) תנן רבי שמעון אומר השוחט פסח צ"ד על החמץ לשמו חייב שלא לשמו פטור ומפרש בצונטרס משום דהו פסול ור"ש לטעמיה דאמר שחיטה ראויה לא שמה שחיטה והשתא התם הוה ליה למילף משחוטין חוץ דשמה שחיטה דהו קדשים מקדשים: **ור"ב שמעון אשר יאכל כתיב.** אצל אס לא אשר יאכל מטביחה לא גמר משום דלא דמי שפיכה לטביחה כמו שחיטה לטביחה: **הקשה הר"ר אליעזר ממנין אימא דהאי אשר יאכל אתא למעו"ב אוכל שאין אתא יכול להאכילו לאחרים כדדריש רבי שמעון מכל האוכל אשר יאכל צפרק המנחות והנסכים (מנחות דף ק"א:) וצפרק העור והרוטב (לקמן דף קטט.) ומרבינן אפילו עוף טמא כיון דמותא בהנאה וי"ל דהתם כתיב מכל האוכל דמרבה כל אוכל אפילו אסור בהנאה ואתא אשר יאכל למימר שיהא מותר בהנאה אצל הכא לא כתיב כל אשר יאכל משמע המותר לישראל לאכול:**

- א) חגיגה טו: עירובין
- ב) ר"ה לג. [קדושין לו.].
- ג) לעיל ח. מ. א. [לקמן
- ד) [ב"ק ק"ג.].
- ה) בכורות לג. עירובין
- ו) מסכת יג: יבמות ז':
- ז) נדה כג: יומא ב: מיר
- ח) הוריות ח: מנחות ד.
- ט) [מלועד פרשה א.].
- י) [ז"ל צמי שהולאוהו].
- יא) [ונ"ע תוס' כתובות לג.].
- יב) ר"ש תוס' ב"ק ע"א:
- יג) ד"ה איסורא. (ט) [ע"ג
- יד) מוס' לעיל פ: ד"ה קדשים.].

תורה אור הש"ס

1. וְקָרָא יוֹסֵף אֶתְּמֵן אֶתְּמֵן בְּיָמָיו וַיֹּאמֶר לְאִשְׁרֵי עַל בֵּיתוֹ הִבָּא אֶתְּ אֶתְּ הָאֲנָשִׁים הַבְּיָתָה וְטַבַּח טַבַּח וְהָבִי בִי אֲתִי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצִדְקָתָם:
2. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְקָרָא וְהָבִי אֶתְּ הַבְּשִׁי וְהִגַּעַת בְּקִדְרֵי הַבְּיָתָה: וְקָרָא יְדֵי לֵט וְהָבִי הַפְּתוֹן וְקָרָא וְהָבִי אֶתְּ הַבְּשִׁי וְהִגַּעַת בְּקִדְרֵי אֶתְּ מִנְיַת מִנְיַת הַיּוֹם בְּבֵית טַמָּא דְהָא: וְקָרָא יְדֵי מִד
3. וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָמֵן הָבִי הָבִי בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יִצְדַּח צִדֵּחַ וְהָבִי אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֹאכְלוּ בְּעִפְרָי אֶתְּ דָּמָו וְכִסְיוֹ בְּעִפְרָי: וְקָרָא יְדֵי גַּם:

מוסף רש"י

ונתבבלה בידו. שלא מנעת (לעיל כ"ג) כגון על ידי פנימת סכין או שהיה לו דלסע (לעיל כ"ד) הנוחר. מנעת. ולשון נחירה שקורטע לאורכה מנחירה ועד המוח (שם.) ומעיקר. סימני. ונחיה קאי לטעונה כסוי כגון זכר ואל (שם.) פטור מלכסות. לכתיב אשר יאכל וספק וספק. ונחיה לאכילה הכתוב מדבר, ואפילו מאן דמנייב כסוי בשוחט ונמאלת טרפה, הוה טעם דשחיטה מהא צענין. דגמר שפיכה שפיכה משחוטין חוץ והתם שחיטה כתיב (שם.) שחיטה שאינה ראויה. לאכילה. הוילי ושחטה סללכמה שמה שחיטה (ב"ק ק"א.) זו היא שייבה זו היא ביאה. לזון גזירה שוה זה משה (יומא ב: מנחות יג.) כלומר ילפינן כגון גזירה שוה משנה צבאה כמו דהו מרבייה שיהא או מרבייה צבאה (נדה ב"ב) דלע"ג דלא דנו קרא להדין. כיון דמרבייה כתיבא כתיב משחטי דיענין כגון גזירה שוה (ביבמות י: וכע"ז מנחות ד. וע"י רש"י עירובין נא. בארובה.)